

ИЗВЕШТАЈ О ОЦЕНИ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ

Презиме, име једног
родитеља и име Тирић (дев. Ивановић), Драган, Марина
Датум и место рођења 5.3.1986., Ниш, Србија

Основне студије

Универзитет Универзитет у Нишу
Факултет Филозофски факултет
Студијски програм Педагогија
Звање Дипломирани педагог
Година уписа 2005
Година завршетка 2010
Просечна оцена 8.55 (осам и 55/100)

Магистер студије, магистарске студије

Универзитет /
Факултет /
Студијски програм /
Звање /
Година уписа /
Година завршетка /
Просечна оцена /
Научна област /
Наслов завршног рада /

Докторске студије

Универзитет Универзитет у Нишу
Факултет Филозофски факултет
Студијски програм Докторске академске студије педагогије
Година уписа 2019. (одлуком Већа докторских студија бр. 296/1-2 уписана у трећу годину)
Остварен број ЕСПБ бодова 180 ЕСПБ
Просечна оцена 9,31 (девет и 31/100)

НАСЛОВ ТЕМЕ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

Наслов теме докторске
дисертације Квалитет ангажовања студената у високошколском контексту
Име и презиме ментора,
звање Бисера Јевтић, редовни професор
Број и датум добијања
сагласности за тему НСВ број8/18-01-005/20-020 (10.09.2020)
докторске дисертације

ПРЕГЛЕД ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

Број страна 358
Број поглавља 21
Број слика (шема, графика) 7 шематских приказа и 5 слика
Број табела 57 табеларних прегледа
Број прилога 12

**ПРИКАЗ НАУЧНИХ И СТРУЧНИХ РАДОВА КАНДИДАТА
који садрже резултате истраживања у оквиру докторске дисертације**

P. бр.

Аутор-и, наслов, часопис, година, број волумена, странице

Категорија

- Ćirić, M. & D. Jovanović** (2016). Student engagement as a multidimensional concept. *The European Proceedings of Social and Behavioral Sciences* (EpSbBS), Vol. 16, pp. 194-187. ISSN 2357-1330 <http://dx.doi.org/10.15405/epsbs.2016.09.24>
- Циљ рада јесте сагледавање структуралних одредница и научног статуса концепта ангажовања у процесу подучавања и учења, као и да се допринесе разумевању његовог манифестовања у пракси. Значај проучавања феномена ангажмана оних који уче произлази из његовог потенцијалног доприноса квалитету наставе и учења, али и оснаживања деце и омладине у целокупном образовању и личном развоју. Анализа концепта заснива се разликама у приступу дефинисања ангажовања. Указује се на допринос различитих аутора и њихових концепција као и потребе за мултидимензионалним приступом. Такође, разматрају се могућности и потешкоће за имплементацију различитих приступа ангажовању у наставној пракси.
- 1 **Jovanović, D. & M. Ćirić** (2016). Benefits of transformational leadership in the context of education. *The European Proceedings of Social and Behavioral Sciences* (EpSbBS), Vol. 16, pp. 496-503. ISSN 2357-1330 <http://dx.doi.org/10.15405/epsbs.2016.09.24>
- У раду се елаборирају налази различитих студија уз указивање да примена трансформационог лидерског стила у школском окружењу носи бројне користи, те да пракса таквог лидерства директора школа и наставника води ка позитивним исходима попут: унапређења квалитета рада школе, редефинисања и мењања праксе рада наставника, унапређивања квалитета наставе, учења, постигнућа и ангажовања ученика. На основу ових налаза констатовано је да креирање позитивне климе за учење за све учеснике у процесу образовања би школу учинило много бољим местом за живот и учење, а то се може постићи, како се наводи у закључку рада, праксом трансформационог лидерског стила.
- 2 **Jevtić, B. & M. Ivanović** (2015). Students Participation in the Educational Process. In: A. Sandu, A. Frunza, T. Ciulei, G. Gorghui, & A. Petrovici (Ed.) *6th International Conference LUMEN: Rethinking Social Action. Core Values*, pp. 711-717. Medimond-Monduzzi Editore International Proceedings Division, Bologna, Italy. ISBN 978-88-7587-725-5
- Полазећи од перспективе хуманизације односа унутар универзитетског образовања, ауторке истичу да оснаживање партиципације студената у наставном процесу захтева значајније промене начина рада високошколских установа у правцу интензивније интеракције, истраживачког рада, менторског вођења, тимског рада, сарадње међу студентима, рада на пројектима и сл. у циљу развијања партнерских партиципативних компетенција. Такође, у раду су приказани начини на које студенти могу да партиципирају у креирању дела образовног и истраживачког програма, самостално раде и истражују и расправљају о отвореним питањима у науци.
- 3 **Jevtić, B. i M. Ivanović** (2014). Akademski izvori stresa kod studenata. U: V. Milisavljević (Ur.) *Zbornik radova sa skupa sa međunarodnim učešćem: Nauka i globalizacija*. Knjiga 8. Tom 2/2. (929-943), Univerzitet u Istočnom Sarajevu, Filozofski fakultet, Pale. DOI 10.7251-NSFF1401929J ISBN 978-99938-47-57-1 COBISS.RS-ID 4278552
- У раду се анализирају кључни стресори који потичу из академске средине, а који су узроковани високошколским окружењем и интерперсоналним односима (између наставника и студената и студената међусобно). Резултати указују да су академски узроци среса израженији код студената почетних година студија као и да су на стресоре подједнако осетљиви студенти мушког и женског пола. Такође, начињена је листа најизраженијих стресора у академском окружењу. На врху ове листе налазе се налазе предиспитне обавезе и захтеви који се постављају пред студенте. Утврђивањем академских извора стреса код студената пружена је адекватна основа за осмишљавање успешних стратегија ублажавања и превладавања фактора стреса који потичу из академске средине и пружања помоћи студентима и наставницима.
- 4 **Ivanović, M.** (2014). Development of Media Literacy – An Important Aspect of Modern Education. *Procedia - Social and Behavioral Sciences* Vol. 149, pp. 438-442. ISSN: 1877-0428 DOI: 10.1016/j.sbspro.2014.08.284
- У раду је, критичким приступом, анализиран значај развијања медијске писмености у савременом друштву и указано на њен значај у савременом образовању. Истакнути су начини на које се медијско образовање спроводи у наставној пракси у различитим образовним системима.
- 5 У већини земаља медијско образовање је још увек споредна активност којом се баве наставници или медијски едукатори у школама или у раду са омладином. Оно се налази у наставним плановима и програмима многих европских земаља али практична примена још увек представља проблем. Највећи изазов за имплементацију медијског описмењавања у наставној пракси јесте, још увек, недовољна квалификованост наставника али и обезбеђивање наставног материјала.

M14

M14

M14

M14

M23

Jovanović, D. i M. Ćirić (2019). Razvoj leaderske misli i prakse liderstva nastavnika: izazov i zahtev kvaliteta učenja i efektivnosti savremene nastave. U: Lj. Paunović i S. Vidosavljević (Ur.) *Inovativni pristup vaspitanju i obrazovanju: stanje, dileme i perspektive* (327-342), Učiteljski fakultet, Prizren. ISBN 978-86-84143-51-0 COBISS.SR-ID 281994252

- 6 У раду се истиче потреба за увођењем нове парадигме у наставничку професију, нових улога и компетенција, те разматрају изазови лидерског деловања наставника и јасно анализира оно што је познато о лидерству наставника сходно резултатима емпиријских истраживања. Извршени су напори да се на основу расположивих емпиријских истраживања издвоје изазови које нова концепција лидерства носи са собом у настави и учењу. Пред истраживаче се поставља захтев за рефокусирањем на спровођење истих или сличних истраживања у школама на подручју Републике Србије у циљу подизања нивоа ефикасности наставе и лидерске културе свих оних који учествују у васпитно-образовном раду. M45
- Jevtić, B. i M. Ivanović (2015). Potreba za rekonceptualizacijom humanističkog vaspitanja. U: B. Dimitrijević (Ur.) *Humanistički ideali obrazovanja, vaspitanja i psihologije* (197-211). Filozofski fakultet, Niš. UDK 37.017.92:316.7 ISBN 978-86-7379-392-4 COBISS.SR-ID 219500556
- 7 У раду се експлицитно изражава потреба реконцептуализације хуманистичког васпитања у циљу промена и кретања феномена васпитања у будућности. Полазећи од одраза постојећег, хуманистичко васпитање је у постмодерном хаосу прекривено многим изазовима и нејасноћама. M45
- 7 Путокази другачијег приступа хуманистичком васпитању захтевају фундаменатлно редефинисање педагошких процеса који би се уз нова промишљања заснивали на претходним достигнућима педагошке науке која почивају на хуманизацији васпитања. На тај начин, васпитање са својом хуманистичко-развојном оријентацијом могло би бити полазна основа ка парадигми формирања особености и друштвене одговорности сваког моралног субјекта. Такође, размотрени су неки од могућих процеса и праваца промена који за циљ имају покретачку снагу друштвеног дискурса.
- Jevtić, B. i M. Ivanović (2013). Moralna dimenzija kompetencija - humanizacija univerziteta. U: B. Dimitrijević (Ur.) *Humanizacija univerziteta* (91-103). Filozofski fakultet, Niš. UDK 37.017.93:378 ISBN 978-86-7379-297-2 COBISS.SR-ID 202316044
- 8 У раду се указује на релевантна и актуелна сазнања о моралним димензијама компетенција неопходним за хуманизацију универзитета. Такође, анализирају се вештине, односно понашања морално компетентног појединца, као што су: интерперсоналне вештине (позитиван стил понашања према другима, емпатија, партиципација, социјабилност, пружање подршке), социјално-морално одговорно понашање (поштовање правила, свест о последицама свог понашања на друге), социјална независност, контрола понашања (толеранција на фрустрацију, прављење компромиса у конфликтним ситуацијама), социјално-морална кооперативност, асертивне социјалне вештине (иницирање комуникације, преузимање вођства у активности). Резултати емпиријског дела рада указују да су студенти завршних година достигли постконвенционални ниво и стадијум универзалних етичких принципа који подразумева придржавање етичких начела које је појединац сам изабрао, универзалних начела правде: једнакост људских права и поштовање достојанства људских бића као појединачних особа. M45
- Анализа одговора указује на претпоставку да студије педагогије доприносе развоју моралних компетенција студената.
- Ćirić, M., Petrović, J. i Jovanović, D. (2020). Student u centru učenja – paradigma savremenog visokoškolskog obrazovanja. *Sinteze*, 17, 1-12. DOI: [10.5937/sinteze9-26149](https://doi.org/10.5937/sinteze9-26149)
- 9 У првом делу рада ауторке објашњавају присутну дихотомију која је настала као резултат потребе да се традиционални систем образовања реконцептуализује за друштво знања истичући разлике и специфичност две парадигме: парадигме подучавања и парадигме учења. Указују и на одређене (не)могућности у погледу њиховог комбиновања. У другом делу анализирају могућности за имплементацију приступа студент у центру учења као интергративног дела климе и културе високошколских институција при чему врше својеврстан осврт на његове базичне идеје и могућности њихове имплементације. Оне закључују да би се оваквим педагошким преокретом у високошколском образовању заправо студенти припремили за доживотно учење и преузимање активне улоге у обликовању окружења. M52
- Ćirić, M. (2019). Participacija učenika u različitim modelima učenja. *Godišnjak za pedagogiju*, 4(2), 59–71. ISSN 1821-4770 UDK 159.953.5:371.212 COBISS.RS-ID 174017804
- 10 У раду је указано на различита гледишта и аспекте дефинисања партиципације ученика и истакнути су релевантни елементи анализе у контексту различитих модела учења: схватање учења и подучавања, дефинисан положај и улога наставника и ученика у процесу учења и карактер односа између њих (комуникација и интеракција). У првом делу рада фокус је на условљености партиципације социокултурним контекстом, док су у другом делу представљени модалитети кооперативног учења и нивои остваривања партиципације ученика. M53
- 11 Ćirić, M. i D. Jovanović (2017). Pripadnost zajednici učenja – percepcije studenata prve godine. M53

У раду је испитиван доживљај припадности студијској групи код студената који похађају шест студијских група Филозофског факултета у Нишу: психологију, педагогију, социологију, историју, новинарство и комуницирање, односи са јавношћу. На узорку од 242 студента прве године, од којих су 193 чиниле испитанице женског пола а 49 испитаници мушког пола, примењена је скала за процену припадности Хофманове и сарадница (Sense of Belonging Scale, Hoffman et al., 2001-2004). Као резултат истраживања, издвојено је једанаест генератора (фактора), која су се најближе могла дефинисати као: дружење; комуникација; изражавање мишљења; сарадња; реализација; разговор; изолација; познанства; информисаност; помоћ и неостваривање задатака, и којима се може објаснити припадност студената прве године заједници учења.

Jovanović, D. & M. Ćirić (2017). Methodological specific of comparative research in education. *Teaching, Learning and Teacher Education*, 1(1), 33-42. ISSN 2560 – 4600 (Print) ISSN 2560 – 4619 (Online) <https://doi.org/10.22190/FUTLTE170430004J>

12 Циљ рада јесте указивање на актуелне проблеме компаративних истраживања и начине за њихово превазилажење. Наглашена је функција проучавања унутрашње динамике процеса образовања, чиме се указује на потребу за контекстуално адаптираном теоријом и методологијом компаративних истраживања која ће уважавати социјалне, политичке и културалне специфичности. Перспектива компаративних проучавања образовања сагледана је са аспекта изградње аутентичних особина личности и друштвене солидарности као значајних циљева савременог друштва. Да би се област компаративних истраживања могла развијати у складу са савременим захтевима, у раду је истакнут значај интердисциплинарног приступа, отворености методологије за различите хуманистичке науке, филозофске ставове и комбиновање квалитативних и квантитативних истраживачких метода.

M53

Jevtić, B. i M. Ćirić (2017). Problemi i perspektive komparativnog proučavanja koncepta angažovanost studenata. *Zbornik radova sa skupa sa međunarodnim učešćem: Nauka i stvarnost 11*. Tom 2/2, str. 93-108. Univerzitet u Istočnom Sarajevu, Filozofski fakultet, Pale. ISSN 2490-4074 COBISS.RS-ID5843480 DOI 10.7251/ZRNS1702093J

13 Ауторке су у раду настојале да укажу на домете и ограничења компаративног проучавања ангажовања као важног фактора у остваривању циљева учења и постизања успеха у образовном контексту. Компаративно проучавање ангажовања студената произилази из схватања да је учење неопходно посматрати као истраживачки процес који има лично значење за студента, а самим тим и за његово ангажовање, као и да значајан чинилац у подстицању ангажовања представља интеракција индивидуалних потреба студената и контекста. Анализом релевантних студија, ангажовање као мултидимензионални концепт посматран је из шире перспективе, са аспекта изгарања, мотивације за учење, подстицања аутономије и развијања компетенција код студената.

M63

НАПОМЕНА: уколико је кандидат објавио више од 3 рада, додати нове редове у овај део документа

ИСПУЊЕНОСТ УСЛОВА ЗА ОДБРАНУ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

Кандидат испуњава услове за оцену и одбрану докторске дисертације који су предвиђени Законом о високом образовању, Статутом Универзитета и Статутом Факултета.

ДА НЕ

Образложење

ВРЕДНОВАЊЕ ПОЈЕДИНИХ ДЕЛОВА ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

Кратак опис појединих делова дисертације (до 500 речи)

Садржај докторске дисертације структурисан је у четири кључне целине: теоријски оквир истраживања, методолошки оквир истраживања, анализа и интерпретација резултата, закључци и педагошке импликације. У првој целини рада под називом *Теоријски оквир истраживања* ауторка дисертације је извршила адекватну селекцију садржаја прагматично их увезујући у поглавља и њима својствена потпоглавља. Тиме се постигло како целовито тако и логичко обликовање материје неопходне за адекватну теоријску анализу одабраног проблема. Кроз прво поглавље теоријског оквира истраживања студиозно је разматран настанак и развојни пут концепта ангажовање у различитим областима, при чему се ауторка посебно фокусира на концепт ангажовања у образовном, тачније високошколском контексту. Вршећи увид у историјски сегмент развоја ангажовања студената она заправо скреће пажњу на релевантне поставке и истраживања која су обележила почетке увођења и каснијег утемељења овог концепта на терцијарном нивоу образовања. Поред тога, кроз исцрпни преглед различитих истраживачких оријентација и тенденција аутора важних за разумевање овог концепта значајан осврт учињен је у погледу указивања на диферентност и повезаност ангажовања и сродних појмова, његову мултидимензионалну природу, те и различите обрасце, односно стилове ангажовања студената. Додатну вредност овог поглавља чини описивање савременог интегративног модела ангажовања студената за који кандидаткиња сматра да може дати добру, функционалну основу у установама високог образовања на простору Републике Србије. С обзиром на то да се бави тематиком која обухвата оквиру високошколског контекста ауторка у другом поглављу студиозно проучава његове особености и специфичности зналачки обогаћујући овај део самостално израженим ПЕСТ и СВОТ анализама на примеру факултета у саставу Универзитета у Нишу. Треће поглавље бави

се улогом и значајем ангажовања студената у обезбеђивању квалитета високошколске установе, те и представљање начина, прилика и околности за ангажовање студената у наставним и ваннаставним активностима на факултету. Повезивањем ова два важна сегмента функционисања студената и саме установе она њихову важност и потенцијале дочарава подробно обрађујући индикаторе квалитетног ангажовања студената у високом образовању који своје упориште проналазе у НССЕ концептуалном оквиру. Ради проширивања видика о наведеном и разумевања потребе за одрживошћу квалитета ангажовања студената кандидаткиња на крају теоријског дела даје кохерентан преглед истраживачких студија са међународног и националног образовног простора и истакнутих примера добре праксе.

Друга целина докторске дисертације Марине Ђирић под називом *Методолошки оквир истраживања* садржи све конститутивне елементе које треба да испуни специфична структура овог дела од дефинисања проблема, предмета, циља и задатака па све до студиозног описа тока и организације истраживања.

У трећој целини наслова *Анализа и интерпретација резултата истраживања*, сходно редоследу спецификованих задатака и хипотеза, концизно и разложно се сортирају налази истраживања и тумаче уз угла полазних теоријских поставки. Поред стандардних квантитативних података кандидаткиња путем графичких приказа, односно структуралних модела проверава директне и индиректне везе међу посматраним димензијама по факултетима Универзитета у Нишу. Тиме потврђује медијаторски утицај области и индикатора ангажовања и инпута (карактеристика студената и високошколске установе) и аутпута (резултата учења).

Последњу целину рада чине *Закључци и педагошке импликације* у којима кандидаткиња поред издвајања кључних резултата истиче и научно-теоријски допринос спроведеног истраживања, али и баца ново светло на оне инпуте који долазе из праксе а који су од непроцењиве вредности за мењање различитих стратегија и процедура унапређења квалитета на високошколским установама.

ВРЕДНОВАЊЕ РЕЗУЛТАТА ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

Ниво остваривања постављених циљева из пријаве докторске дисертације (*до 200 речи*)

Главни циљ истраживања био је испитивање међуодноса показатеља квалитета ангажовања студената и карактеристика студената и особености високошколског контекста. Како се ради о сасвим специфичном и комплексном међуодносу ауторка се оријентисала ка хоризонталној и вертикалној условљености кроз релације екстензивних фацилитатора и интензивних индикатора којима се одређује квалитет у високом образовању. Емпиријским путем детектовани су индикатори ангажовања студената, њихова заступљеност као и фактори који их детерминишу на појединим факултетима. Налази указују да ангажовање студената одређују њихове образовне карактеристике (претходни резултати, висок ниво залагања, више академске амбиције и аспирације), улазне карактеристике (социодемографски чиниоци – пол, економски статус, образовање породице), излазне карактеристике (постигнућа, истрајност у студирању) и неки чиниоци из окружења високошколске установе (наставници – однос према професији, посвећеност наставничкој улози, висока очекивања у погледу залагања и учешћа у заједничким активностима). Констелација екстензивних и интензивних фактора ангажовања указује на контекстуалне карактеристике које детерминишу приступ ангажману - заступљеност показатеља зависи од организационе културе и врсте занимања за које установе припремају будуће студенте. Добијени налази дали су извесну слободу за анализирање промена у високом образовању те и одређену артикулацију и рефлексiju на организациони сегмент појединачних институција. Кандидаткиња је остварила циљеве наведене у пријави докторске дисертације, али и проширила своје истраживање провером Астиновог ИЕО модела ангажовања студената.

Вредновање значаја и научног доприноса резултата дисертације (*до 200 речи*)

Тема коју је кандидаткиња кроз своју докторску дисертацију обрађивала актуелна је и прилично истраживана у оквирима међународног образовног простора али нажалост, на нашим образовним просторима такви истраживачки подухвати нису видљиви или су пак кроз нека од њих обухваћени само поједини аспекти ангажовања студената. Такво парцијално сагледавање ангажовања студената није довољно за адекватно разумевање и разјашњење сложене улоге и значаја овог концепта. Користећи управо овај недостатак кандидаткиња се упушта у научно, систематско и мултидисциплинарно проучавање овог комплексног феномена ослањајући се највећим делом на релевантну литературу савременијег датума из области педагошких и андрагошких наука. С обзиром да се ангажовање проучава у оквирима високошколског контекста засигурно је овим радом дат одређен допринос даљем развоју високошколске педагогије као научне дисциплине. Педагошко сагледавање ангажовања корисника образовних услуга на било ком нивоу образовања, посебно на терижарном нивоу уз осврт на ефективне моделе ангажовања студената без сумње има свог удела у унапређивању овог важног подручја образовања. Потпуност спроведеног истраживања садржана је у обухвату како корисника образовних услуга – студената тако и пружалаца образовних услуга – универзитетских наставника, али и самостално израђеним исцрпним СВОТ и ПЕСТ анализама ангажовања студената по факултетима Универзитета у Нишу приказане кроз поступке и стандарде обезбеђења и унапређења његовог квалитета.

Оцена самосталности научног рада кандидата (*до 100 речи*)

Кандидаткиња Марина Ђирић је током израде докторске дисертације показала смелост у проучавању недовољно истраженог питања на просторима Републике Србије, извесну самосталност у постављању, препознавању и решавању научно-истраживачких задатака али и непоколебљивост у суочавању са баријерама и ограничењима. Поред тога, адекватна примена теоријске и методолошке апаратуре у конципирању дисертације, зналачко владање захтевном стручном терминологијом и изграђен стил

писања говори у прилог њене научне зрелости. Показала је и спремност за сараднички рад и континуирано учење, прихватајући савете и сугестије ментора и комисије.

ЗАКЉУЧАК (до 100 речи)

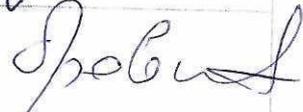
Предложени текст докторске дисертације урађен је у складу са образложењем наведеним у пријави теме, садржи све битне елементе и представља оригиналан научни рад који даје изванредан допринос педагошкој науци и струци. Кандидаткиња је проучила обимну литературу претежно страних аутора, показала одлично познавање области и оспособљеност за обављање самосталног научног рада.

На основу вредновања дисертације и њене коначне оцене, Комисија оцењује да докторска дисертација Марине Тирић, под насловом **КВАЛИТЕТ АНГАЖОВАЊА СТУДЕНАТА У ВИСОКОШКОЛСКОМ КОНТЕКСТУ**, испуњава све услове који се овој врсти радова постављају и предлаже Наставно-научном већу Филозофског факултета у Нишу да је прихвати и одобри усмену одбрану.

КОМИСИЈА

Број одлуке НСВ о именовању Комисије НСВ број 8/18-01-005-22-029

Датум именовања Комисије 06.07.2022.

Р. бр.	Име и презиме, звање		Потпис
1.	Др Драгана Јовановић, доцент	председник	
	Педагогија (Научна област)	Филозофски факултет у Нишу (Установа у којој је запослен)	
2.	Др Бисера Јевтић, редовни професор	ментор, члан	
	Педагогија (Научна област)	Филозофски факултет у Нишу (Установа у којој је запослен)	
3.	Др Бране Микановић, редовни професор	члан	
	Педагогија (Научна област)	Филозофски факултет у Бања Луци (Установа у којој је запослен)	
4.	Др Марија Јовановић, ванредни професор	члан	
	Педагогија (Научна област)	Филозофски факултет у Нишу (Установа у којој је запослен)	

Датум и место: